

USTAV

CRNOGORSKE PRAVOSLAVNE CRKVE

I. OSNOVNE ODREDBE

II. USTROJSTVO VLASTI, TIJELA I ORGANI CRNOGORSKE PRAVOSLAVNE CRKVE

III. EPARHIJSKA UPRAVA

IV. PROIZVODNO-USLUŽNE I DRUGE DJELATNOSTI

V. ZAVRŠNE ODREDBE

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Crnogorska pravoslavna crkva je jedna, nedjeljiva i autokefalna. Svoje vjersko učenje i bogoslužnje ispovijeda i vrši javno, i samostalno upravlja i uređuje crkvenovjerske poslove.

Crnogorska pravoslavna crkva održava dogmatsko i kanonsko jedinstvo sa drugim pravoslavnijema crkvama.

Član 2.

Crnogorska pravoslavna crkva ima dostojanstvo Mitropolije.

Član 3.

Crnogorska pravoslavna crkva ima grb.

Osnovni grb je štit razdijeljen po dijagonalama zlatnijem dvostrukijem krstom (krst patrijarha) sa lijeve bande (heraldičke desne) i zlatnijem arhijerejskim žezlom sa desne bande (heraldičke lijeve). Krst i žezlo dijele štit na četiri polja; gornje i donje su crvene, a lijevo i desno plave boje. Štit je oivičen zlatom.

Srednji grb je osnovni grb sa zlatnom arhijerejskom mitrom iznad štita.

Veliki grb je srednji grb na crvenom plaštu. Plašt izranja iz crvene knjaževske krune i oivičen je zlatnijema resama. Konopi koji vežu draperiju su zlatni.

Član 4.

Crnogorske pravoslavne crkve ima zastavu. Zastava je crvene boje, sa odnosom dužine prema širini 2:1. Po sredini zastave je osnovni grb Crnogorske pravoslavne crkve.

Član 5.

Službeni jezik Crnogorske pravoslavne crkve je crnogorski sa ćiriličnijem pismom, a bogoslužbeni, crkveno-slovenski.

Član 6.

U Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi, svojstvo pravnoga lica imaju:

- 1) Mitropolija,
- 2) eparhije,
- 3) crkvene opštine,
- 4) manastiri,
- 5) zadužbine,
- 6) samostalne ustanove i fondovi, legati i pojedini hramovi (prema crkvenoj namjeni).

Pravna lica mogu sticati vlasništvo i druga stvarna prava na pokretnim stvarima i nekretninama, u skladu sa propisima Crnogorske pravoslavne crkve i postojećijema državnijema zakonima.

Imovina Crnogorske pravoslavne crkve služi isključivo crkvenijema ciljevima i ne može se ni pod kojijem vidom od nje oduzimati i za druge svrhe koristiti.

Član 7.

Crnogorska pravoslavna crkva se upravlja na osnovu:

- 1) Svetoga pisma i Svetoga predanja prema učenju Svete pravoslavne Crkve,
- 2) pravila vaseljenskih sabora i od njih priznatijeh pravila apostolskih, pomjesnijeh sabora i Svetijeh Otaca,
- 3) odredaba pomjesnijeh sabora i patrijaršijskih sinoda, koje je usvojila Crnogorska pravoslavna crkva,
- 4) Ustava,
- 5) uredaba, pravilnika i načelnijeh odluka ovlašćenijeh crkvenijeh vlasti.

Član 8.

Uređenje Crnogorske pravoslavne crkve je crkvenojerarhijsko i crkvenosamoupravno.

Član 9.

Crkveno-jerarhijska tijela i organi su:

- a)

- Mitropolit,
- Sveti arhijerejski sinod,
- Veliki crkveni sud,
- b)
  - eparhijski arhijerej,
  - eparhijski crkveni sud,
- v)
  - arhijerejski namjesnik,
- g)
  - parohijski svještenik
- d)
  - manastirska uprava.

Crkveno-samoupravna tijela su:

- a)
  - Mitropolijski savjet,
  - Mitropolijski upravni odbor,
- b)
  - Eparhijski savjet,
  - Eparhijski upravni odbor,
- v)
  - Savjet crkvene opštine,
  - Upravni odbor crkvene opštine.

Član 10.

Na čelu Crnogorske pravoslavne crkve je Mitropolit Crnogorski, kao njen vrhovni poglavar. Titula Mitropolita je: Arhiepiskop Cetinjski i Mitropolit Crnogorski.

Član 11.

Šedište Crnogorske pravoslavne crkve je na Cetinju.

Član 12.

Sva crkvena tijela i organi Crnogorske pravoslavne crkve imaju svoje pečate kružnoga oblika sa crkvenijem grbom u sredini i tekstom naokolo i to:

- 1) Crnogorska Pravoslavna Crkva - Cetinje,
- 2) Arhiepiskop Cetinjski i Mitropolit Crnogorski;
- 3) Sveti arhijerejski sinod Crnogorske pravoslavne crkve;

- 4) Veliki crkveni sud Crnogorske pravoslavne crkve;
- 5) Mitropolijski savjet Crnogorske pravoslavne crkve;
- 6) Mitropolijski upravni odbor Crnogorske pravoslavne crkve;
- 7) Pravoslavni Episkop Eparhije (____) u (____);
- 8) Crkveni sud pravoslavne Eparhije (____) u (____);
- 9) Eparhijski savjet pravoslavne eparhije (____) u (____);
- 10) Eparhijski upravni odbor pravoslavne eparhije (____) u (____);
- 11) Pravoslavno arhijerejsko namjesništvo (____) u (____);
- 12) Crnogorska pravoslavna parohija (____) u (____);
- 13) Crnogorska pravoslavna crkvena opština u (____);
- 14) Crnogorski pravoslavni manastir u (____).

Sva tijela i organi Crnogorske pravoslavne crkve imaju svoje štambilje pravougaonoga oblika. Tekst na štambilju je istovjetan sa tekstom na pečatu. Ispod teksta je dodat prostor za upisivanje broja i datuma.

Član 13.

Crnogorska pravoslavna crkva je episkopalna. Podijeljena je na eparhije, kako u crkvenoj eparhijskoj tako i u crkvenosamoupravnom pogledu.

Na čelu eparhije je eparhijski arhijerej, kao njen poglavar.

Član 14.

Na teritoriji Crnogorske pravoslavne crkve, koja se poklapa sa teritorijom crnogorske države, postoje slijedeće eparhije:

- 1) Cetinjska arhiepiskopija, sa sedištem na Cetinju, čiji je eparhijski arhijerej Mitropolit crnogorski;
- 2) Primorska eparhija, sa sedištem u Herceg Novom;
- 3) Dukljanska eparhija, sa sedištem u Podgorici;
- 4) Ostroška eparhija, sa sedištem u Nikšiću;
- 5) Polimska eparhija, sa sedištem u Beranama.

Zavisno od potreba, na prijedlog Svetoga arhijerejskoga sinoda, Mitropolijski savjet donosi odluku o osnivanju parohija, odnosno eparhija i van teritorije Crne Gore.

Član 15.

Odluke o osnivanju, nazivu, ukidanju, granicama i sedištu eparhija i o ustanovljavanju i ukidanju položaja vikarnijeh episkopa donosi Mitropolijski savjet na prijedlog Svetoga arhijerejskoga sinoda.

Član 16.

Eparhiju u crkveno-administrativnom pogledu čine arhijerejska namjesništva, crkvene opštine, parohije i manastiri.

Član 17.

Arhijerejsko namjesništvo sačinjava određeni broj crkveneijeh opština i parohija pod upravom i nadzorom arhijerejskoga namjesnika.

Član 18.

O osnivanju i nazivu, ukidanju i promjenama arhijerejskijeh namjesništava odlučuje Sveti arhijerejski sinod na prijedlog Eparhijskoga savjeta uz saglasnost eparhijskoga arhijereja.

Član 19.

Crkvenu opštinu sačinjava jedna ili više parohija na određenoj teritoriji, koja može obuhvatati jedno ili više mjesta, u cilju staranja o potrebama crkve.

Odluku o osnivanju crkvene opštine donosi eparhijski arhijerej u sporazumu sa Eparhijskim upravniem odborom, o čemu izvještava Sveti arhijerejski sinod.

Organizacija i rad crkvenijeh opština propisuju se od strane Mitropolijskoga upravnoga odbora, posebnom uredbom.

Član 20.

Parohija je zajednica lica pravoslavne vjere, koja su pod duhovnijem rukovodstvom parohijskoga svještenika.

U jednome mjestu može postojati više parohija, a i više mjesta mogu sačinjavati jednu parohiju.

Član 21.

Parohiju čini određeni broj pravoslavnijeh domova. Odluku o broju domova koji čine parohiju, donosi Mitropolijski savjet, vodeći računa o terenskijema i drugijema prilikama.

Pod domom se podrazumijeva svaka zasebna pravoslavna familija, kao i svako punoljetno lice koje živi samostalno.

Član 22.

Eparhijski arhijerej na prijedlog arhijerejskoga namjesnika ili po svojoj inicijativi uz saglasnost Eparhijskoga upravnoga odbora, donosi odluku o osnivanju novijeh, ukidanju ili usklađivanju postojećijeh parohija, o čemu izvještava Sveti arhijerejski sinod.

Član 23.

Svakoji pravoslavni hrišćanin pripada, kao član, parohiji na čijem je području stalno nastanjen, i ima sva prava i obaveze koje mu po Ustavu pripadaju.

Član 24.

Parohija ima svoju parohijsku crkvu. Više parohija mogu imati jednu zajedničku crkvu. Ako u parohiji ima više crkava, jedna od njih je parohijska a ostale su područne.

Član 25.

Ukoliko parohija nema crkve, a na njezinoj teritoriji ili u bližoj okolini je manastir, uz saglasnost manastirske uprave i po odluci eparhijskoga arhijereja, manastirski hram se može koristiti kao parohijska crkva. U tome slučaju svi prihodi od parohije pripadaju manastiru.

Član 26.

Parohija ima svoju kancelariju sa službenijema knjigama i pečatom.

Ako pri jednoj crkvi ima više parohija, postoji samo jedna parohijska kancelarija sa pečatom i službenijema knjigama.

Član 27.

Manastir je svješteno mjesto sa hramom i drugijema potrebnijema objektima, odnosno zajednica lica monaškoga reda, koja su udružena u jednu duhovnu zajednicu i žive u skladu sa monaškim pravilima uzdržljivosti, poslušnosti i posvijećenosti molitvi i radu.

Manastiri služe određenijema dobrotvornijema i duhovnijema ciljevima.

Član 28.

Osnivanje novijeh ili spajanje postojećijeh manastira u jednu zajednicu, odobrava Sveti arhijerejski sinod na osnovu obrazloženoga prijedloga ovlašćenoga eparhijskoga arhijereja.

Za osnivanje novijeh manastira moraju se prvo osigurati materijalni uslovi za opstanak i život zajednice.

Član 29.

Odvojena manastirska imanja, sa ili bez crkve, su sastavni djelovi manastira i pod njihovom su upravom.

Član 30.

Crnogorska pravoslavna crkva samostalno uređuje svoje vjerske i druge poslove, upravlja i raspolaže sa svojom imovinom u skladu sa kanonskijema propisima, Ustavom, kao i na osnovu Ustava donijetijeh propisa i odluka, od strane ovlašćenijeh tijela i organa Crnogorske pravoslavne crkve.

Član 31.

Monah ne može imati nikakva nepokretna dobra. Po smrti monaha, manastiru kojemu je pripadao ostaju sva njegova pokretna dobra, ukoliko ih za života nije stavio na raspolaganje.

Član 32.

Arhijerej može raspolagati i upravljati samo sa onom imovinom koju je sam stekao. Jednu trećinu svoje imovine, arhijerej testamentom može slobodno zavještati prema svomuh nahodnhju; drugu trećinu dužan je zavještati svojoj eparhiji, a treću zadužbinama ili samostalnihema fondovima za

opšte potrebe Crkve.

Arhijerej koji nije eparhijski episkop, drugu trećinu svoje imovine može zavještati bilo kojoj eparhiji.

Član 33.

Ako arhijerej umre bez zavještanja, iz njegove zaostavštine platiće se pogrebni troškovi i dugovi ukoliko ih je imao, a ostatak raspoređuje Sveti arhijerejski sinod prema potrebama crkve.

Odežde i druge crkvene stvari, po smrti arhijereja pripadaju njegovoj eparhiji.

Član 34.

Penzionisani arhijerej ima pravo da se nastani i živi u jednome od manastira na području njegove eparhije, koji sam izabere.

Ukoliko na području eparhije nema manastira koji pruža pristojne uslove života, Sveti arhijerejski sinod određuje drugi manastir na području Crnogorske pravoslavne crkve za smještaj penzionisanoga arhijereja.

Član 35.

Članovi samoupravnijeh tijela i ustanova u Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi, osim sveštenijeh lica, polažu zakletvu kad stupaju na dužnost. Tekst zakletve donosi Sveti arhijerejski sinod.

Član 36.

Crnogorska pravoslavna crkva svoje potrebe podmiruje:

- 1) prihodima od crkvene imovine;
- 2) hartijama od vrijednosti;
- 3) prihodima od crkvenijeh opština i manastira na osnovu razreza;
- 4) dobrovoljnijema prilozima i zavještanjima;
- 5) prihodima od crkvenijeh ustanova i zavoda, i
- 6) od pomoći i poklona.

Član 37.

Za zvanične poslove crkvenijeh vlasti i u jerarhijskom i u samoupravnom djelokrugu, plaća se samo ona taksa koju je propisala ovlašćena crkvena vlast.

Član 38.

Crnogorska pravoslavna crkva izdaje svoj službeni list. Bliže odredbe o tome donosi Sveti arhijerejski sinod.

II. USTROJSTVO VLASTI, TIJELA I ORGANI

CRNOGORSKE PRAVOSLAVNE CRKVE

1. MITROPOLIT

Član 39.

Mitropolit se bira iz redova aktivnijeh arhijereja Crnogorske pravoslavne crkve.

Član 40.

Izbor Mitropolita vrši Izborni savjet između trojice kandidata. Kandidate za Mitropolita određuje Sveti arhijerejski sinod na sednici, kojoj mora prisustvovati najmanje 2/3 članova. Šednicom predšedava najstariji arhijerej.

Odluku o kandidatima za Mitropolita, Sveti arhijerejski sinod dostavlja Izbornome savjetu.

Član 41.

Izborni savjet sačinjavaju:

- 1) redovni članovi (članovi po položaju) Mitropoliskoga savjeta,
- 2) svi penzionisani arhijereji, i
- 3) po dva duhovna i dva svjetovna lica iz svake eparhije, koje biraju eparhijski savjeti.

Svještena lica ne mogu biti članovi Izbornoga savjeta, ako su pod istragom ili kanonskom zabranom.

Član 42.

Izborni savjet se sastaje na Cetinju, najkasnije u roku od tri mjeseca od dana kada je Mitropolitsko mjeesto upražnjeno.

Šednicu Izbornoga savjeta saziva Sveti arhijerejski sinod pismenijem aktom, sa tačno naznačenijem danom i vremenom održavanja. Poziv se šilje članovima uz dostavnicu, najmanje dvadeset dana prije održavanja šednice.

Član 43.

Izbornim savjetom predšedava najstariji arhijerej.

Nakon otvaranja šednice bira se sekretar i dva ovjerača zapisnika, od kojih je jedan svješteno, a drugi svjetovno lice.

Izborni savjet može zasijedati i punopravno odlučivati ako šednici prisustvuje najmanje 2/3 njegovijeh članova.

Sekretar prozivkom utvrđuje broj prisutnijeh članova. Ukoliko nije prisutan dovoljan broj, predšedavajući zaključuje šednicu i predmet vrće Svetome arhijerejskome sinodu da bi se zakazala nova šednica za izbor Mitropolita. Ukoliko je šednici prisutno dovoljno članova Izbornoga savjeta, pristupa se prizivanju Svetoga Duha, a poslije toga predšedavajući čita odluku Svetoga arhijerejskoga sinoda o imenovanju trojice kandidata za Mitropolita.

Član 44.

Izbor Mitropolita vrši se tajnijem glasnjem putem listića, zaokruživanjem broja ispred imena jednoga od kandidata. Listići na kojijema je zaokruženo više od jednoga broja ili na kojijema nije zaokružen nijedan broj, ili koji su prekriveni, smatraju se nevažećima.

Listiće prisutnijema dijeli sekretar.

Poslije glasanja, sekretar poziva pojedinačno članove Izbornoga savjeta, da glasačke listiće odlože u kutiju ispred predsjedavajućega.

Prebrojavanje glasova je javno. Predsjedavajući uzima jedan po jedan listić iz kutije i glasno čita ime kandidata koji je dobio glas ili saopštava da je listić nevažeći iz razloga navedenijeh u stavu 1. ovoga člana. Listić predaje dvojici ovjerača zapisnika koji isto tako, prvo jedan, pa drugi glasno čitaju ime kandidata koji je dobio glas ili saopštavaju da je listić nevažeći.

Sekretar vodi zapisnik i kad su svi listići obrađeni, daje podatke o rezultatima glasanja predsjedavajućemu.

Član 45.

Za Mitropolita je izabran oni kandidat koji je dobio više od polovine glasova prisutnijeh.

Ako ni jedan od predloženijeh kandidata ne dobije potrebnu većinu, glasanje se ponavlja. U tome slučaju za izbor konkurišu dva kandidata, koji se biraju zavisno od rezultata glasanja u prvome krugu i to:

1) ukoliko sva tri kandidata poslije prvoga kruga glasanja imaju različiti broj glasova, u drugi krug idu ona dva kandidata koja imaju najviši broj glasova;

2) ukoliko sva tri kandidata poslije prvoga kruga imaju isti broj glasova, u drugi krug idu ona dva kandidata, koja su po činu ili episkopskom posvjećenju stariji, i

3) ukoliko poslije prvoga kruga glasanja dva kandidata imaju isti broj glasova a treći više od njih, u drugi krug ulazi kandidat sa najvišijem brojem glasova a od one dvojice sa istijem brojem glasova oni kandidat koji je stariji po činu ili episkopskome posvjećenju.

Glasanje u drugome krugu obavlja se na isti način kao i u prvome, a za Mitropolita je izabran oni kandidat koji je dobio više od polovine glasova prisutnijeh.

Ukoliko i poslije drugoga kruga nije izvršen izbor (nijedan od kandidata nema potrebnu većinu glasova) pristupa se trećemu krugu glasanja na isti način kao u prijedhodna dva, sa kandidatima iz drugoga kruga glasanja.

Poslije trećega kruga glasanja za Mitropolita je izabran oni kandidat koji ima viši broj glasova.

Ukoliko poslije trećega kruga oba kandidata imaju isti broj glasova, izbor Mitropolita vrši se žrijebanjem.

Član 46.

Rezultate glasanja i ime izabranoga Mitropolita objavljuje predsjedavajući i poslije toga zaključuje šednicu.

Član 47.

Zapisnik sa šednice Izbornoga savjeta potpisuje predsjedavajući, sekretar i ovjerači zapisnika.

Glasački listići i zapisnik o radu Izbornoga savjeta čuvaju se u arhivi Svetoga arhijerejskoga sinoda.

Član 48.

Šutradan, poslije šednice Izbornoga savjeta, na svečanoj Svetoj arhijerejskoj liturgiji u Cetinjskome manstiru, Mitropolit se ustoličava na način koji propisuje Sveti arhijerejski sinod.

Poslije ovoga čina, novoizabrani Mitropolit stupa na dužnost duhovnoga poglavara i starješine Crnogorske pravoslavne crkve, sa svijema pravima i dužnostima koje iz toga proizilaze.

Član 49.

Mitropolit u Cetinjskoj eparhiji ima sva prava i dužnosti eparhijskoga arhijereja i eparhijom upravlja uz pomoć vikarnijeh episkopa.

Član 50.

Mitropolit, kao duhovni poglavar Crnogorske pravoslavne crkve, pored prava koja mu daju kanoni i crkveni propisi:

- 1) predstavlja Crnogorsku pravoslavnu crkvu pred drugijema autokefalnijema crkvama;
- 2) predstavlja Crnogorsku pravoslavnu crkvu na crkvenijem, državnijem i narodnijem svečanostima;
- 3) predstavlja Crnogorsku pravoslavnu crkvu pred državnijem vlastima i drugijem vjerskijem zajednicama;
- 4) održava jedinstvo u jerarhiji i čitavoj Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi;
- 5) uživa sva prava i počasti što mu pripadaju kao poglavaru Crnogorske pravoslavne crkve;
- 6) posvjećuje po crkvenijema propisima lično, ili preko ovlašćenijeh arhijereja, lica izabrana za eparhijske i vikarne episkope;
- 7) prvijenstvuje pri bogoslužjenju i oslovljava se sa “Vaše Visokoprosvještenstvo”;
- 8) osvećuje Sveto miro za cijelu Crnogorsku pravoslavnu crkvu;
- 9) nosi, kao poglavar autokefalne crkve, naročito crkveno odličje, bijelu pankamilavku s brilijantskijem krstom, a pri bogoslužjenju dvije panagije i krst;
- 10) pominje se na svijema arhijerejskijema liturgijama u cijeloj Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi;
- 11) daje saglasnost za odsustva eparhijskijema arhijerejima izvan njihovijeh eparhija;
- 12) daje crkvena odlikovanja i odličja, na osnovu uredbe koju propisuje Sveti arhijerejski sinod;
- 13) postavlja dekretom službenike u Mitropoliji, u skladu sa Ustavom;
- 14) stara se za održavanje čistote pravoslavnoga učenja u Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi;
- 15) stara se da svi službenici u Mitropoliji savjesno i odgovorno obavljaju svoje poslove, i vrši nadzor nad njima;
- 16) stara se da u Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi vladaju dobri odnosi i saradnja između svještenstva i vjernika;
- 17) prisustvuje zasjedanjima upravnijeh organa i tijela u eparhijama i Mitropoliji, na koja se redovno mora pozivati;
- 18) upravlja crkvama u inostranstvu, đe nema organizovane eparhije Crnogorske

pravoslavne crkve.

Član 51.

Mitropolit vrši kanonske posete na području Crnogorske pravoslavne crkve u skladu sa kanonskijema propisima.

Član 52.

Zajedno sa Svetijem arhijerejskijem sinodom, Mitropolit upravlja svijema poslovima koji su čisto crkvene, liturgijske, vjeronaučne ili obredne prirode kao i poslovima koji se odnose na duhovnu disciplinu, red i poredak u crkvi i vrši druge poslove za koje posebnijema propisima bude ovlašćen, u skladu sa Ustavom.

Član 53.

Eventualne sukobe u pogledu ovlašćenja između Mitropolita i drugih upravnijeh tijela u Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi, ako su duhovnoga i jerarhijskoga karaktera rješava Sveti arhijerejski sinod, a ostale Mitropolijski savjet.

Član 54.

Za odsustva van područja Crnogorske pravoslavne crkve, Mitropolit blagovremeno, pismenijem putem, obavještava Sveti arhijerejski sinod, koji mu za vrijeme odsustva određuje zamjenika.

Član 55.

Za vrijeme, kad je upražnjeno Mitropolitsko mjesto u Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi, tu funkciju, po odluci Svetoga arhijerejskoga sinoda obavlja najstariji po episkopskom posvjećenju eparhijski arhijerej, do izbora novoga Mitropolita.

2. SVETI ARHIJEREJSKI SINOD

Član 56.

Sveti arhijerejski sinod je stalan i sačinjavaju ga svi eparhijski i vikarni arhijereji Crnogorske pravoslavne crkve na čelu sa Mitropolitom kao predsjednikom.

U duhovnim i jerarhijskim poslovima, t.j. u poslovima vjere, bogoslužnja, crkvene discipline, unutrašnjega uređenja Crkve i u poslovima koji su vezani za status Crkve i njenu organizaciju, Sveti arhijerejski sinod je najviša crkveno-zakonodavna, crkveno-upravna i crkveno-sudska vlast.

Šedište Svetoga arhijerejskog sinoda je na Cetinju.

Član 57.

Šednice Svetoga arhijerejskoga sinoda saziva Mitropolit, po potrebi, ili na zahtjev najmanje dva eparhijska arhijereja uz pismeno obrazloženje.

Član 58.

Sveti arhijerejski sinod svoje odluke donosi jednoglasno ili većinom glasova. Pri jednakoj podjeli glasova, odlučuje glas predsjednika.

Član 59.

Kad je Mitropolit privremeno spriječen da obavlja svoju predsjedničku dužnost u Sinodu, zamjenjuje ga arhijerej kojega je on ovlastio. Ako nema ovlašćenja od strane Mitropolita, zamjenjuje ga najstariji po episkopskom posvjećanju arhijerej.

Član 60.

Ako bi Sveti arhijerejski sinod, zbog hitnosti i neodložne potrebe, u odsustvu Mitropolita, morao da donese neki crkveno-zakonski propis, uredbu ili načelnu odluku za Crkvu, ima se to naknadno podnijeti Mitropolitu na uviđaj i saglasnost. U slučaju nesaglasnosti, predmet se ponovo iznosi na šednicu Svetoga arhijerejskoga sinoda, kojom predšedava Mitropolit.

Član 61.

Zapisnik i sve odluke sa šednice Svetoga arhijerejskog sinoda vode se u posebnoj knjizi. Zapisnik potpisuju svi članovi Sinoda koji su učestvovali na zasijedanju.

Član 62.

Sveti arhijerejski sinod se u svojem radu rukovodi dogmatskijem učenjem i kanonskijema propisima Pravoslavne crkve, Ustavom i drugijema uredbama i načelnijema odlukama.

Član 63.

Za vođenje administrativnijeh poslova Svetoga arhijerejskoga sinoda, imenuje se sekretar Sinoda. Pored redovnijeh poslova sekretar može biti zadužen i sa drugijema poslovima u Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi.

Član 64.

Za sekretara Svetoga arhijerejskoga sinoda može biti postavljeno samo lice iz reda svještenika ili svješteno-monaha, koje ima visoko obrazovanje. Sekretara imenuje Sveti arhijerejski sinod na osnovu konkursa.

Član 65.

Na šednice Svetoga arhijerejskoga sinoda mogu biti pozvana, radi davanja stručnijeh mišljenja i svještena lica koja nijesu članovi toga tijela, a po potrebi i svjetovna lica.

3. DJELOKRUG RADA SVETOGA ARHIJEREJSKOGA SINODA

Član 66.

Sveti arhijerejski sinod u skladu sa ovlašćenjima iz člana 56., stav 2., Ustava:

- 1) tumači pravoslavno crkveno učenje, držeći se pri tome odredaba koje je Sveta Crkva na

osnovu Svetoga pisma i Svetoga predanja utvrdila;

2) održava dogmatsko i kanonsko jedinstvo sa ostalijema pravoslavnijema crkvama;

3) čuva i brani čistotu hrišćanskoga pravoslavnoga učenja o vjeri i moralu i nastoji da se svako nepravilno učenje odstrani;

4) stara se o širenju pravoslavne vjere i rukovodi poslovima unutrašnje i spoljašnje crkvene misije;

5) stara se o pravilnosti i jednoobraznosti u vršenju crkvenoga bogoslužjenja, kao i da se Svete tajne tačno vrše;

6) stara se o jednoobraznosti i usavršavanju crkvenoga pojanja, osniva i nadzire pojačka društva;

7) propisuje planove i programe vjeronauke i stara se o vjersko-moralnome vaspitanju mladijeh i vjernika;

8) osniva bogoslovske i monaške škole, vrši nadzor nad njihovijem radom, odobrava njihove nastavne planove i program, imenuje i razrješava rektore, prorektore, upravnike, nastavno i vaspitno osobnje tiješ škola;

9) propisuje obrazovne i druge kvalifikacije za sve redovne službenike u crkvi;

10) donosi poslovnik o svojem radu;

11) donosi disciplinske propise za sve duhovne i crkvene organe i lica;

12) kanonizuje svetitelje i propisuje službu za njihovo svetkovanje;

13) brine se za održavanje i razvijanje dobrieh i naprednijeh odnosa Crnogorske pravoslavne crkve sa državom;

14) vodi nadzor nad radom Mitropolita i eparhijskijeh arhijereja;

15) brine se o poštovanju ustavnosti i zakonitosti u Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi;

16) propisuje odjeću i odežde za više i niže svještenstvo oba reda;

17) objašnjava opšte, obavezne i posebne kanonske i crkvene propise;

18) donosi propise u oblasti crkvenoga braka i štiti njegovu svetinju;

19) donosi pravila o unutrašnjemu životu i poretku u manastirima;

20) uređuje i vodi zvaničnu listu kandidata za arhijerejski čin i bira između njih, dostojna lica za eparhijske i vikarne episkope;

21) vodi brigu o upražnjenijema eparhijama i postavlja administratore eparhija;

22) daje prijedlog Mitropolijeskome savjetu za osnivanje ili ukidanje eparhija Crnogorske pravoslavne crkve i o njihovijema granicama;

23) vodi opštu brigu za uredno čuvanje svetijeh moštiju i relikvija;

24) brine o izdavanju bogoslužbenijeh i drugijeh knjiga;

25) ocjenjuje i odobrava izradu ikona za crkvene i privatne potrebe;

26) izdaje uputstva za gradnju crkava i manastira;

27) daje čin arhimandrita i naprsni krst protojerejima, na osnovu obrazloženoga prijedloga u pismenoj formi, eparhijskijeh arhijereja;

28) donosi pravila o radu crkvenijeh sudova i imenuje članove Velikoga crkvenoga suda;

29) rješava po žalbama izjavljenih na osnovu prvostepenijeh presuda Velikoga crkvenoga

suda;

30) sudi u prvoj i potonjoj instanci:

a) nesuglasice između Mitropolita i arhijereja,

b) kanonske krivice i protivustavnu djelatnost Mitropolita i arhijereja;

31) pregleda godišnje izvještaje eparhijskih arhijereja i donosi mišljenje o njihovome radu;

32) propisuje pravila Sinodalnog fonda i donosi njegov godišnji buxet, koji se kao posebna stavka unosi u opšti buxet Mitropolije;

33) u saradnji sa eparhijskijema arhijerejima prati položaj i brine o stvaranju nužnijeh uslova za rad u pasivnijem i misionarskijem parohijama, a posebno o sveštenicima zaduženijem za misionarski rad;

34) posvećuje posebnu pažnju čuvanju crkvenijeh kulturno-istorijskijeh objekata Crnogorske pravoslavne crkve, kao i ikona i drugijeh crkvenijeh relikvija koje predstavljaju kulturno-istorijske vrijednosti, pri čemu saraduje sa nadležnijema državnijema organima, specijalizovanijema zavodima i institucijama;

35) donosi konačno rješenje po žalbama sveštenika u sporovima koji se tiču kanonskoga otpusta;

36) imenuje članove Crkveno-prosvjetnoga savjeta;

37) vrši i druge poslove za koje je po Ustavu i crkveno-kanonskijema propisima ovlašćen, a nijesu ovđe navedeni.

4. ODJELJENJE ZA SPOLJAŠNJE POSLOVE CRNOGORSKE PRAVOSLAVNE CRKVE

Član 67.

Poslove saradnje Crnogorske pravoslavne crkve sa drugijema Crkvama, međunarodnijema crkvenijema i drugijema organizacijama obavlja Odjeljenje za spoljašnje poslove Crnogorske pravoslavne crkve, koje se formira pri Svetome arhijerejskome sinodu.

Član 68.

Odjeljenjem rukovodi arhijerej kojega imenuje Sveti sinod. Za svoj rad odgovoran je Svetome sinodu.

Član 69.

Sveti sinod posebnijem aktom utvrđuje organizaciju, poslove i zadatke Odjeljenja.

5. MITROPOLIJSKI SAVJET

Član 70.

Mitropolijski savjet je najviše samoupravno rukovodno tijelo Crnogorske pravoslavne crkve u poslovima spoljašnje (materijalno-finansijske) crkvene uprave.

Šedište Mitropolijskoga savjeta je na Cetinju.

Član 71.

Mitropolijski savjet čine članovi po položaju i članovi po izboru.

Članovi po položaju su:

- 1) Mitropolit,
- 2) svi eparhijski arhijereji,
- 3) svi vikarni episkopi,
- 4) rektor Bogoslovije, i
- 5) starješina Cetinskoga manastira.

Članovi po izboru su:

- 1) po dva svještena lica iz svakoje eparhije,
- 2) po tri svjetovna lica iz svakoje eparhije, i
- 3) jedan predstavnik manastira.

Svi članovi po izboru imaju svoje zamjenike.

Predstavnik manastira i njegovoga zamjenika, imenuje Sveti arhijerejski sinod, a ostale članove po izboru i njihove zamjenike imenuju eparhijski savjeti.

Član 72.

Predsjednik Mitropolijskoga savjeta je Mitropolit, ili njegov zakoniti zamjenik (čl. 54. i 55.).

Podpredsjednika Savjeta bira Savjet iz reda svjetovnijih članova.

Član 73.

Mandat članovima Mitropolijskog savjeta traje 4 (četiri) godine.

Član 74.

Mitropolijski savjet saziva Mitropolit koji određuje datum i vrijeme sjednice.

Od saziva do sjednice Savjeta mora proteći najmanje mjesec dana.

Savjet se saziva u redovno zasijedanje svake godine ili vanredno zasijedanje po potrebi i to:

1) na osnovu usaglašene odluke Mitropolita sa Svetijem arhijerejskim sinodom i Mitropolijskim upravnijskim odborom,

2) na zahtjev najmanje 1/3 članova Savjeta, pismenijem putem uz obrazloženje,

U drugome slučaju sjednica se mora sazvati najdalje za mjesec dana.

Ukoliko sjednici Savjeta ne može prisustvovati neki od članova po izboru, predsjednik poziva njegovoga zamjenika.

Ukoliko neki od članova po izboru ili njegov zamjenik neopravdano odsustvuje sa dvije uzastopne sjednice, vrši se izbor novoga člana po postupku iz člana 71., stav 5., ovoga Ustava.

Član 75.

Mitropolijski savjet punovažno odlučuje ako je šednici prisutno više od polovine članova, a odluke donosi većinom glasova prisutnijeh.

U slučaju jednakoga broja glasova, odlučuje glas predsjedavajućega.

Odluke proglašava predsjedavajući.

Član 76.

Sekretarsku funkciju Mitropolijskog savjeta obavlja sekretar Mitropolijskoga upravnoga odbora, koji na zasijedanjima Savjeta ima samo savjetodavnu ulogu i vodi zapisnik.

Član 77.

Pismena akta Mitropolijskoga savjeta potpisuju predsjednik i sekretar, a zapisnik sa zasijedanja predsjednik, sekretar i dva ovjerača zapisnika, koji se biraju na početku svakojege zasijedanja.

Član 78.

Odluke Mitropolijskoga savjeta izvršava Mitropolijski upravni odbor.

Član 79.

Šednice Mitropolijskoga savjeta su javne.

Savjet, po potrebi, može odlučiti da šednica bude zatvorena za javnost.

Član 80.

Mitropolijski savjet donosi poslovnik o svojem radu, po kojemu se upravlja za vrijeme zasijedanja.

Član 81.

Mitropolijski savjet:

- 1) čuva interese Crnogorske pravoslavne crkve;
- 2) preko svojijeh članova u Izbornome savjetu učestvuje u izboru Mitropolita;
- 3) na predlog Svetoga arhijerejskoga sinoda ili Mitropolijskoga upravnoga odbora odlučuje o broju i granicama eparhija u Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi;
- 4) pregleda i odobrava završni račun za opšte potrebe Crnogorske pravoslavne crkve, koji mu podnosi Mitropolijski upravni odbor;
- 5) pregleda i odobrava završne račune Bogoslovije i drugih zavoda i ustanova koje se izdržavaju od strane Crnogorske pravoslavne crkve;
- 6) donosi odluku o primanjima i dotacijama parohijskome svještenstvu, nastavničkome osoblju svijeh škola, osoblju crkvenijeh sudova, eparhijskijema i vikarnijema arhijerejima i Mitropolitu, kao i za službenike spoljašnje crkvene uprave;
- 7) propisuje disciplinska pravila za službenike spoljašnje crkvene uprave;
- 8) donosi odluku o razrezu poreza na crkvene opštine, manastire i eparhije;
- 9) donosi odluku o crkvenijema taksama;

- 10) stara se o materijalnijema sredstvima za pokriće potreba Crnogorske pravoslavne crkve;
- 11) donosi odluku o osnivanju i uredbe o upravljanju, kontroli i nadzoru, crkvenijeh fondova, zadužbina, legata, dobrotvornijeh i humaniranih ustanova i obavlja njihovu kontrolu i nadzor;
- 12) vrši nadzor nad imovinom sa kojom upravlja Mitropolit i eparhijski arhijereji;
- 13) saraduje sa Svetijem arhijerejskim sinodom kod osnivanja ustanova i zavoda, čije izdržavanje pada na teret Crnogorske pravoslavne crkve;
- 14) na predlog Svetoga arhijerejskoga sinoda donosi odluke o davanju pomoći ekonomski slabijima eparhijama kako bi im se omogućio normalni život;
- 15) odobrava uredbe, pravilnike i poslovnike koje u skladu sa svojijema ovlašćenjima propišu niža tijela i organi;
- 16) jednom godišnje, a po potrebi i više puta, donosi odluku o visinama iznosa do kojih pojedina niža tijela i organi mogu samostalno donositi odluke o zaduživanju i otuđivanju, rashodovanju, uzimanju i davanju pod zakup crkvene imovine i otpisivanjima potraživanja koja se ne mogu naplatiti;
- 17) konačno rješava o zaduživanju, otuđivanju, rashodovanju, uzimanju i davanju pod zakup crkvene imovine i otpisivanju potraživanja koja se ne mogu naplatiti, na osnovu zahtjeva nižijeh organa;
- 18) obavlja i druge poslove za koje je ovlašćen po Ustavu, a nijesu ovđe nabrojani.

6. MITROPOLIJSKI UPRAVNI ODBOR

Član 82.

Mitropolijski upravni odbor je izvršni organ Mitropolijskoga savjeta.

Šedište Mitropolijskoga upravnoga odbora je na Cetinju.

Član 83.

Mitropolijski upravni odbor čine:

- 1) Mitropolit, kao predsjednik, i
- 2) po jedno svješteno i jedno svjetovno lice iz svakoje eparhije, koji imaju svoje zamjenike.

Svještena i svjetovna lica i njihove zamjenike imenuju eparhijski savjeti.

Mandat članovima Mitropolijskoga upravnoga odbora traje 4 (četiri) godine.

Član 84.

Mitropolijski upravni odbor bira podpredsjednika iz reda članova, svjetovnijeh lica, i to ako je moguće, iz šedišta odbora ili najbliže okoline.

Sekretar Mitropolijskoga upravnoga odbora je lice iz redova svještenika ili svješteno-monaha koje ima visoko obrazovanje, a bira se putem konkursa od strane Odbora.

Član 85.

Mitropolit, odnosno njegov zakoniti zamjenik (čl. 54. i 55.), saziva redovne šednice Mitropolijskoga upravnoga odbora u sjedištu Odbora, dva puta godišnje (proljeće i jesen), a vanredne kad to on sam odluči, ili kad to zahtijeva, pismenijem putem uz obrazloženje, najmanje 1/3 članova Mitropolijskoga upravnoga odbora,

Ukoliko nekoji od članova Odbora ne može prisustvovati šednici, predsjednik poziva njegovoga zamjenika.

Ukoliko nekoji od članova Odbora ili njegov zamjenik neopravdano odsustvuju sa dvije uzastopne šednice Odbora, vrši se izbor novoga člana ili zamjenika po postupku iz člana 83., stav 2., ovoga Ustava.

Član 86.

Mitropolijski upravni odbor punovažno zasijeda i odlučuje ako šednici prisustvuje više od polovine njegovijeh članova. Odluke se donose većinom glasova prisutnijeh članova.

Sekretar Mitropolijskoga odbora na šednicama ima samo savjetodavnu ulogu i vodi zapisnik.

U slučaju jednake podjele glasova, odlučuje glas predsjedavajućega. On istovremeno proglašava donijete odluke.

Član 87.

O pitanjima koja zbog hitnosti ne trpe odlaganje, može odlučivati uži sastav Mitropolijskoga upravnoga odbora, koji se zove Izvršni odbor, a kojega sačinjavaju: predsjednik, odnosno njegov zakoniti zamjenik, podpredsjednik, dva svještena i tri svjetovna lica iz Mitropolijskoga upravnoga odbora, koji se biraju na prvoj šednici ovoga organa po mogućnosti iz njegovog sjedišta ili najbliže okoline.

Odluke Izvršnoga odbora podnose se naknadno Mitropolijskome upravnome odboru na odobrenje.

Član 88.

Pismena akta Mitropolijskoga upravnoga odbora potpisuje predsjednik i sekretar, a zapisnik predsjednik, sekretar i dva ovjerača zapisnika koja se biraju prije početka svakoje šednice.

Član 89.

Mitropolijski upravni odbor:

- 1) objavljuje i izvršuje odluke Mitropolijskoga savjeta, koje spadaju u njegov djelokrug;
- 2) kontroliše samoupravne crkvene organe u njihovome radu;
- 3) donosi za opšte potrebe Crnogorske pravoslavne crkve, predračun prihoda i rashoda i sastavlja završne račune, koje dostavlja Mitropolijskome savjetu na odobrenje;
- 4) odobrava predračune rashoda i prihoda i završne račune eparhija;
- 5) odobrava eparhijske razreze poreza na manastire i crkvene opštine;
- 6) upravlja fondovima, zadužbinama, legatima, dobrotvornijem i humanitarnijem ustanovama;
- 7) stara se da crkve, manastiri i sve druge crkveno-vjerske ustanove imaju zakonske dokaze o svojini svojijeh dobara;

8) priprema i izrađuje izvještaje i prijedloge iz svojega područja rada i dostavlja ih Mitropolijiskome savjetu;

9) podnosi izvještaje o stanju fondova, zadužbina, legata, dobrotvornijeh i humanitarnijeh ustanova, Mitropolijiskome savjetu;

10) donosi odluku ili dostavlja pismeni zahtjev sa obrazloženjem Mitropolijiskome savjetu o zaduživanju, otuđivanju, rashodovanju, uzimanju i davanju pod zakup imovine i otpisivanju potraživanja, u skladu sa čl. 81., stav 16., ovoga Ustava;

11) izrađuje poslovnik o svojem radu i poslovnike eparhijskih savjeta, i dostavlja ih na odobrenje Mitropolijiskome savjetu;

12) obavlja po potrebi i druge poslove u skladu sa Ustavom.

Član 90.

Pri Mitropolijiskome upravnome odboru nalazi se Upravna kancelarija, koja vodi opšte, ekonomske, finansijske, pravne, administrativne i druge poslove.

Organizaciju Upravne kancelarije sa sistematizacijom poslova i radnijeh zadataka, donosi Mitropolijiski upravni odbor.

Upravna kancelarija radi pod nadzorom Mitropolijiskoga upravnoga odbora.

Za rad Upravne kancelarije pred Mitropolijiskijem upravnijem odborom, odgovoran je njen direktor.

Za rad odjeljenja Upravne kancelarije, pred direktorom, odgovorni su načelnici odjeljenja.

Član 91.

Direktora, načelnike odjeljenja i službenike Upravne kancelarije prima u radni odnos Mitropolijiski upravni odbor, putem konkursa, na osnovu uslova datijeh u aktu o Organizaciji i sistematizaciji poslova i radnijeh zadataka Upravne kancelarije.

Otkaz radnicima Upravne kancelarije daje Mitropolijiski upravni odbor u slučajevima kad je za njihovijem poslom prestala potreba, kad je obim posla smanjen a ne može se nadomjestiti sličnijem ili drugijem poslovima, kao i za disciplinske i krivične prekršaje.

Za poslove koji se javljaju povremeno ili su slabog intenziteta, Mitropolijiski upravni odbor, na prijedlog direktora Upravne kancelarije, angažuje lica odgovarajućijeh stručnijeh i drugijeh kvalifikacija, na određeno vrijeme, do završetka posla.

7. VELIKI CRKVENI SUD

Član 92.

Veliki crkveni sud je viša crkvena sudska vlast za krivice, po kanonima i crkvenijem propisima, svještenijeh lica oba reda i vjernika, kao i za crkveno-bračne sporove i sporove unutrašnje crkvene uprave koji ne spadaju u sudsku nadležnost Svetoga arhijerejskoga sinoda.

Šedište Velikoga crkvenoga suda je na Cetinju.

Član 93.

Veliki crkveni sud je stalan i sačinjavaju ga:

- 1) dva arhijereja, članovi Svetoga arhijerejskoga sinoda,
- 2) tri svještena lica, i
- 3) sekretar suda.

Članove Velikoga crkvenoga suda imenuje Sveti arhijerejski sinod, a od dva arhijereja jednoga imenuje za predsjednika.

Svještena lica imaju svoje zamjenike, koje isto imenuje Sveti arhijerejski sinod.

Član 94.

Za članove i njihove zamjenike Velikoga crkvenoga suda iz redova svještenijeh lica, mogu biti imenovana samo lica sa završenijem bogoslovskim fakultetom i po mogućnosti pravnijem fakultetom, i koja imaju najmanje 5 godina crkveno-sudske ili crkveno-administrativne, ili 10 godina parohijske ili crkveno-prosvjetne službe.

Član 95.

Za sekretara Velikoga crkvenoga suda može biti imenovano samo svješteno lice koje ima završen bogoslovski fakultet i po mogućnosti pravni fakultet i koje je u crkveno-sudskoj ili crkveno-administrativnoj službi provelo najmanje 3 godine.

Član 96.

Članovi Velikoga crkvenoga suda ne mogu biti međusobni srodnici po krvi do četvrtoga pasa završno.

Član 97.

Veliki crkveni sud donosi punovažne odluke u vijeću sastavljenom od predsjednika, četiri člana i sekretara.

U slučaju odsutnosti sekretara, predsjednik mjesto njega određuje sekretara Svetoga arhijerejskoga sinoda ili sekretara Mitropolijskoga upravnoga odbora.

Član 98.

Član Velikoga crkvenoga suda ne može suditi, no se izuzima:

- 1) u predmetima za koje je lično zainteresovan;
- 2) u predmetima za koje je obavljao istražne radnje, i
- 3) u predmetima koji se odnose na njega ili njegovu rodbinu koja mu je u srodstvu po krvi do četvrtoga pasa završno.

Član 99.

Članovi Velikoga crkvenoga suda pri odlučivanju daju svoja mišljenja potpuno nezavisno.

Sud donosi odluku većinom glasova. Glasanje počinje od najmlađega člana.

Sekretar nema pravo odlučivanja.

Član 100.

Veliki crkveni sud u drugome i potonjemu stepenu razmatra, odobrava, preinačava ili poništava rješenja i presude Eparhijskih crkvenih sudova, po službenoj dužnosti ili izjavljenoj žalbi.

Po službenoj dužnosti Veliki crkveni sud razmatra samo one presude Eparhijskih crkvenih sudova kojima su izrečene kazne doživotne zabrane svještenodejstva i lišavanje od svještenečkoga čina.

Član 101.

Na presudu Velikoga crkvenoga suda izrečenu u prvom stepenu, može se izjaviti žalba za zaštitu zakonitosti Svetome arhijerejskome sinodu.

Presude Velikoga crkvenoga suda donijete u drugome i potonjemu stepenu su izvršne i bez prava žalbe.

Član 102.

Veliki crkveni sud rješava o izuzeću pojedinijeh Eparhijskih sudova, kao i o sukobu ovlašćenja između tih sudova, i u tome slučaju određuje koji će Eparhijski sud suditi. Isto tako rješava o izuzeću predsjednika i članova Velikoga crkvenoga suda.

Član 103.

Veliki crkveni sud radi na osnovu pravila i propisa o sudskome postupku, koje donosi Sveti arhijerejski sinod.

8. CRKVENO-PROSVJETNI SAVJET

Član 104.

Crkveno-prosvjetni savjet je organ Svetoga arhijerejskoga sinoda, čiji je zadatak ostvarivanja politike Svetoga arhijerejskoga sinoda u oblasti prosvjete, kulture, izdavačke i informativne djelatnosti.

Crkveno-prosvjetni savjet radi u skladu sa pravilnikom i uputstvima koje propisuje Sveti arhijerejski sinod, i pod njegovom je upravom i kontrolom.

Član 105.

Crkveno-prosvjetni savjet sačinjavaju:

- 1) jedan arhijerej, kao predsjednik,
- 2) dva svještena i dva svjetovna lica, i
- 3) savjetnici za izdavačku i informativnu djelatnost.

Članove Crkveno-prosvjetnoga savjeta imenuje Sveti arhijerejski sinod.

Član 106.

U radu Crkveno-prosvjetnoga savjeta, po potrebi, mogu biti konsultovana ili uključena i druga lica,

koja svojijema stručnijema sposobnostima mogu doprinijeti ostvarivanju zadataka savjeta.

Odluku o konsultovanju ili uključivanju drugih lica u Crkveno-prosvjetni savjet donosi njegov predsjednik i o tome obavještava Sveti arhijerejski sinod.

Član 107.

Crkveno-prosvjetni savjet vodi uređivačku politiku informativnijeh i službenijeh glasila i ostalih izdanja Crnogorske pravoslavne crkve i imenuje njihove redakcije.

Član 108.

Na početku svake kalendarske godine Crkveno-prosvjetni savjet donosi program rada koji dostavlja Svetome arhijerejskome sinodu na odobravanje.

Član 109.

Sveti arhijerejski sinod posebnim aktom propisuje uslove u pogledu stručne spreme i drugih kvalifikacija koje moraju posedovati članovi Crkveno-prosvjetnoga savjeta i članovi redakcija.

III. EPARHIJSKA UPRAVA

1. EPARHIJSKI ARHIJEREJ

Član 110.

Na čelo eparhije je eparhijski arhijerej.

Eparhijski arhijerej, po svojem arhipastirskome pozivu, u skladu sa pravoslavnijem učenjem i crkvenijem pravilima, ima punu jerarhijsku vlast u poslovima vjere i morala, svješteno-dejstvovanja i arhipastirskoga staranja u eparhiji.

Član 111.

Eparhijski arhijerej, kao neposredni poglavar i predstavnik eparhije, uz saradnju svještenstva i vjernika, upravlja i svestrano rukovodi cjelokupnijem unutrašnjijem i spoljašnjijem vjerskijem i crkvenijem životom u eparhiji.

Član 112.

Za eparhijskoga arhijereja, kao i za vikarnoga, može biti izabran svakoji pravoslavni Crnogorac:

- 1) koji ispunjava sve kanonske uslove predviđene za arhijerejski čin u pravoslavnoj crkvi;
- 2) koji je redovno završio pravoslavnu duhovnu akademiju ili bogoslovski fakultet;
- 3) koji je crnogorski državljanin (ovi uslov ne važi za arhijereje crnogorskih pravoslavnijeh eparhija u inostranstvu);
- 4) koji je časnom crkvenom službom, uglednijem životom i predanijem radom na dobro

Crkve i naroda, stekao opšte poštovanje i iskazao sposobnost za položaj arhijereja.

Član 113.

Eparhijskoga arhijereja, kao i vikarnoga, bira Sveti arhijerejski sinod, tajnijem glasanjem sa svoje kandidatske liste.

Izbor se vrši po pravilniku koji donosi Sveti arhijerejski sinod.

Član 114.

Novoizabranome i posvećenome arhijereju Mitropolit izdaje gramatu, koju potpisuju Mitropolit i svi članovi Svetoga arhijerejskoga sinoda.

Član 115.

Sva crkvena tijela i organi u eparhiji potčinjeni su eparhijskome arhijereju.

Član 116.

Pored prava i dužnosti koje mu pripadaju po crkvenijem i kanonskijem propisima, eparhijski arhijerej u skladu sa ovlašćenjima:

- 1) uči i prosvjećuje svještenstvo i narod u eparhiji riječima, djelima i pastirskijema poslanicama;
- 2) čuva, brani i održava u narodu pravoslavnu vjeru, suzbijajući svaku radnju koja je protivna pravoslavnome učenju i škodi interesima Crnogorske pravoslavne crkve;
- 3) upućuje i odobrava svještenstvo i narod da osnivaju i organizuju religiozne, dobrotvorne, duhovno-prosvjetne i druge korisne ustanove za napredak vjere i morala u narodu;
- 4) stara se o redovnome i pravilnome bogoslužjenju i uopšte o crkvenome poretku u svojoj eparhiji;
- 5) nastoji da se crkve i manastiri snabdiju Svetijem antimisom, Svetijem mirom, svještenijem odeždama, bogoslužbenijem knjigama i drugijema crkvenijema stvarima i da se pravilno i na vrijeme podmiruju i druge potrebe crkve;
- 6) daje blagoslov za podizanje crkava i kapela, đe je to potrebno, i nastoji da se održavaju u dobrome stanju;
- 7) stara se da se crkve, manastiri i kapele grade u stilu koji je usvojen u Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi, i da se crkve, manastiri i domovi vjernika snabdijevaju ikonama u pravoslavnome duhu;
- 8) vodi brigu o čuvanju crkvenijeh starina;
- 9) osvještava hramove;
- 10) rukopolaže dostojna lica u svještencički čin, upućuje ih na dužnost i izdaje im gramatu;
- 11) daje kanonski otpust svještenijema licima oba reda;
- 12) upućuje predlog Svetome arhijerejskome sinodu za odlikovanja svještenijeh lica, koja to svojijem primjernijem životom, crkvenopastirskijem i vjeroučiteljskijem radom zaslužuju;
- 13) imenuje eparhijske propovjednike i ispovjednike za svještenstvo u eparhiji;
- 14) na prijedlog starješine manastira ili samoinicijativno daje blagoslov dostojnijema licima

za stupanje u monaški čin;

15) daje blagoslov i razrješenje u crkveno-bračnijem i drugijem poslovima u skladu sa crkveno-kanonskijem propisima;

16) sudi svještenijem licima oba reda za manje (disciplinske) krivice i kažnjava ih opomenom, ukorom, epitimijom do 15 dana i zabranom svještenodejstva do mjesec dana, a za veće krivice ih predaje crkvenome sudu;

17) sudi vjernicima za manje (disciplinske) krivice i izriče im kazne privremenog lišavanja pojedinoga prava ili počasti u Crkvi;

18) odlučuje od svještenodejstva svještena lica, kojima je izrečena kazna na sudu i određuje im zamjenike,

19) daje odsustva svještenijema licima i službenicima;

20) određuje zamjenike odsutnijema i oboljelijema manastirskijema starješinama, arhijerejskijema namjesnicima i parohijskijema svještenicima;

21) vodi nadzor nad radom arhijerejskijeh namjesnika i svještenika oba reda u svojoj eparhiji;

22) vrši kanonske posete u eparhiji po crkvenijema pravilima, lično ili šalje izaslanike, iz reda sposobnijeh i dostojnijeh lica, sa uputstvima radi pregleda parohijskijeh i namjesničkijeh kancelarija, manastirskijeh uprava i crkvenijeh opština;

23) nastoji da se sve naredbe, rješenja i odluke višijeh crkvenijeh vlasti blagovremeno i tačno saopštavaju i izvršavaju;

24) stara se da sva crkvena tijela i organi u eparhiji vrše svoje dužnosti savjesno i pravilno i da se svi poslovi izvršavaju po postojećijema propisima;

25) podnosi Svetome arhijerejskome sinodu godišnje izvještaje, sa mišljenjima i prijedlozima, o svojem arhiepiskopskom radu i stanju u eparhiji.

Član 117.

Eparhijski arhijerej može imati zamjenika, koji radi u granicama datijeh ovlašćenja.

Eparhijski arhijerej imenuje i razrješava zamjenika i o tome obavještava Sveti arhijerejski sinod.

Za zamjenika eparhijskoga arhijereja može biti imenovano svješteno lica oba reda, koje ispunjava uslove predviđene za članove eparhijskijeh crkvenijeh sudova.

Član 118.

Sveti arhijerejski sinod može razriješiti eparhijskoga arhijereja od dužnosti samo po kanonskoj osudi ili dokazanoj nemoći (fizičkoj i/ili psihičkoj), kao i na osnovu opravdane molbe za odlazak u penziju.

Član 119.

Sa upražnjenom eparhijom upravlja administrator kojega imenuje Sveti arhijerejski sinod.

Izbor arhijereja upražnjene eparhije ima se izvršiti u roku predviđenijem kanonima.

Dok je episkopska stolica upražnjena, ne može se započinjati nikakvi posao koji se tiče eparhijske organizacije, niti se mogu vršiti izmjene u poslovima započetijema u vrijeme upravljanja bivšega eparhijskoga arhijereja.

Član 120.

U slučaju bolijesti ili dužega odsustva eparhijskoga arhijereja, Sveti arhijerejski sinod mu određuje zamjenika.

Ukoliko bolijest traje više od dvije godine, arhijerej odlazi u penziju.

Član 121.

Čim se na bilo koji način uprazni eparhija, Eparhijski crkveni sud formira komisiju od tri lica, koja je dužna da pregleda i popiše imovinu i stvari episkopije i nađeno stanje uporedi sa popisnijem listama.

Izveštaj komisije, Eparhijski crkveni sud dostavlja Svetome arhijerejskome sinodu, koji donosi rješenje o nadoknadi ukoliko nešto fali.

Član 122.

Sva popisana pokretna i nepokretna imovina episkopije, zapisnički se predaje administratoru, odnosno novopostavljenome eparhijskome arhijereju.

Član 123.

Eparhijsku administraciju vodi sekretar, kojega na osnovu konkursa imenuje eparhijski arhijerej.

Za sekretara eparhije može biti imenovano lice koje ispunjava uslove predviđene za članove eparhijskih crkvenijeh sudova.

2. EPARHIJSKI SAVJET

Član 124.

Eparhijski savjet je predstavništvo svještenika i vjernika eparhije u poslovima eparhijske crkvene samouprave.

Član 125.

Članovi eparhijskoga savjeta su:

a) po zvanju:

- 1) eparhijski arhijerej,
- 2) svi arhijerejski namjesnici u eparhiji,

b) po izboru:

- 1) jedno monaško lice,
- 2) po jedno svješteno lice iz svakoga namjesništva, i
- 3) po dva svjetovna lica iz svakoga namjesništva.

Svi članovi po izboru imaju zamjenike.

Članove po izboru i njihove zamjenike na predlog eparhijskoga arhijereja imenuje Sveti arhijerejski

sinod, kada su u pitanju svještena lica, odnosno Mitropolijski upravni odbor, kada su u pitanju svjetovna lica.

Član 126.

Predsjednik Eparhijskoga savjeta je eparhijski arhijerej.

Potpredsjednik Eparhijskoga savjeta bira se na prvoj sednici Savjeta iz reda svjetovnijeh lica, prostom većinom glasova.

Sekretarsku funkciju u Eparhijskome savjetu obavlja eparhijski sekretar, koji na sednicama ima samo savjetodavno pravo i vodi zapisnik.

Član 127.

Šedište Eparhijskoga savjeta je u šedištu Eparhije.

Član 128.

Mandat članovima Eparhijskoga savjeta traje 4 (četiri) godine.

Eparhijski savjet saziva eparhijski arhijerej, odnosno administrator, najmanje jednom godišnje u redovno zasijedanje, a vanredno po potrebi, i to na osnovu odluke predsjednika ili kad to pismenijem putem uz obrazloženje zatraži najmanje 1/3 članova Savjeta. U drugome slučaju sednica se mora zakazati najkasnije za 30 dana.

Član 129.

Eparhijski savjet može punopravno raditi i odlučivati ako je sednici prisutno više od polovine članova.

Odluke se donose većinom glasova prisutnijeh članova. Pri jednakoj podjeli glasova odlučuje glas predsjedavajućega.

Zapisnik sa sednice Eparhijskoga savjeta potpisuje predsjednik, sekretar i dva ovjerača zapisnika, koji se biraju na početku svakoje sednice.

Član 130.

Eparhijski savjet u skladu sa svojijema ovlašćenjima obavlja slijedeće poslove:

- 1) stara se o sredstvima za podmirenje materijalnih potreba eparhije;
- 2) donosi godišnji predračun rashoda i prihoda kao i završni račun eparhije, koje šalje Mitropolijskome upravnome odboru na odobrenje;
- 3) donosi za potrebe eparhije, odluku o razrezu poreza na crkvene opštine i manastire i dostavlja je Mitropolijskome upravnome odboru na odobrenje;
- 4) donosi odluke ili dostavlja pismeni zahtjev sa obrazloženjem višem organu o zaduživanju, otuđivanju, rashodovanju, uzimanju i davanju u zakup imovine i otpisivanju potraživanja u eparhiji u skladu sa čl. 81., stav 16., ovoga Ustava,
- 5) izdaje uputstva po uredbama koje propisuje Mitropolijski savjet o upravljanju eparhijskima dobrima, fondovima, zadužbinama, legatima i drugijema ustanovama koje se nalaze na teritoriji eparhije;

6) podnosi višijema, nadležnijema, crkvenijema vlastima molbe, predstavke i predloge o predmetima i potrebama koji se tiču eparhije;

7) podnosi Mitropolijskome upravnome odboru izvještaje o svojem radu i izvještaje o stanju fondova, zadužbina, legata i drugih ustanova koje se nalaze na teritoriji eparhije;

8) obavlja i druge poslove na osnovu zaduženja Mitropolijskoga upravnoga odbora.

Član 131.

U slučaju da je nemoguće sazvati Eparhijski savjet, može se od članova savjeta, za predmete koji su hitni i važni, zatražiti mišljenje pismenijem putem.

Član 132.

Ukoliko neki od članova po izboru ne može prisustvovati šednici Eparhijskoga savjeta, predsjednik poziva njegovoga zamjenika.

Ukoliko neki od članova po izboru ili njegov zamjenik neopravdano odsustvuje sa dvije uzastopne šednice, vrši se izbor novoga člana, odnosno zamjenika, u skladu sa članom 125., stav 3., ovoga Ustava.

3. EPARHIJSKI UPRAVNI ODBOR

Član 133.

Eparhijski upravni odbor je izvršna (upravna i nadzorna) vlast u poslovima spoljašnje crkvene uprave i izvršni organ Eparhijskoga savjeta.

Član 134.

Eparhijski upravni odbor sačinjavaju:

- 1) eparhijski arhijerej, ili njegov zamjenik,
- 2) jedno monaško lice,
- 3) dva svještena lica, i
- 4) četiri svjetovna lica.

Lica pod 2), 3) i 4), imaju zamjenike.

Članove Eparhijskoga upravnoga odbora i njihove zamjenike bira eparhijski savjet.

Član 135.

Predsjednik Eparhijskoga upravnoga odbora je eparhijski arhijerej ili njegov zamjenik.

Potpredsjednika eparhijskoga upravnoga odbora bira se na prvoj šednici Odbora iz reda svjetovnijeh lica, prostom većinom glasova, iz sedišta Odbora ili bliže okoline.

Sekretarske poslove u Eparhijskome odboru obavlja lice koje na osnovu konkursa imenuje eparhijski arhijerej, po uslovima predviđenije ma za članove eparhijskijeh crkvenijeh sudova.

Na šednicama Eparhijskoga upravnoga odbora, sekretar ima savjetodavnu ulogu i vodi zapisnik.

Član 136.

Šedište Eparhijskoga upravnoga odbora je u šedištu eparhije.

Član 137.

Predšednik, saziva Eparhijski upravni odbor u redovno zasijedanje najmanje jednom u pola godine.

U vanredno zasijedanje Eparhijski upravni odbor se saziva:

- 1) na zahtijev predšednika,
- 2) na pismeni zahtjev uz obrazloženje, najmanje 1/3 članova Odbora.

U drugome slučaju šednica Eparhijskoga upravnoga odbora mora biti sazvana najkasnije za 30 dana.

Član 138.

Ukoliko je neki od članova Odbora spriječen da prisustvuje šednici, predšednik poziva njegovoga zamjenika.

Ukoliko neki član ili njegov zamjenjnik neopravdano odsustvuju sa dvije uzastopne šednice, vrši se izbor novoga člana ili zamjenika, po postupku datome u članu 134., stav 3., ovoga Ustava.

Član 139.

Eparhijski upravni odbor može punopravno zasijedati i odlučivati, ako šednici prisustvuje više od polovine članova.

Odluke se donose većinom glasova prisutnijih članova. Pri jednakoj podjeli glasova, odlučuje glas predšedavajućega.

Zapisnik Eparhijskoga upravnoga odbora potpisuje predšednik, sekretar i dva ovjerača zapisnika, koji se biraju na početku svakoje šednice.

Član 140.

Predmeti koji su hitne prirode i ne trpe odlaganja mogu se rješavati u užem odboru, tkz.

Sekretarijatu odbora koji sačinjavaju: predšednik i potpredšednik Eparhijskoga upravnoga odbora, jedno svješteno i dva svjetovna lica, koji su članovi Odbora.

Članovi sekretarijata biraju se na prvoj šednici Odbora, po mogućnosti od članova iz šedišta Odbora ili najbliže okoline.

Odluke Sekretarijata odbora podnose se naknadno na odobrenje Eparhijskome upravnome odboru.

Član 141.

Eparhijski upravni odbor u skladu sa svojijema ovlašćenjima obavlja slijedeće poslove:

1) sastavlja godišnje predračune prihoda i rashoda eparhije i njene završne račune, koje dostavlja Eparhijskome savjetu na dalji postupak;

2) priprema materijale za rad Eparhijskoga savjeta, konsultujući ili angažujući, ukoliko je to potrebno i stručna lica;

3) pregleda i odobrava predračune prihoda i rashoda, kao i završne račune, crkvenijeh opština i manastira;

4) obavlja kontrolu rada svih crkvenosamoupravnijeh organa u eparhiji u vršenju njihove dužnosti, i vodi nadzor nad onijem dobrima, fondovima, zadužbinama, legatima i drugim ustanovama, koje su na upravu i rukovanje povjereni nižijem crkvenosamoupravnijem organima u eparhiji;

5) nastoji da se vodi tačan inventar crkvene imovine i imovine crkvenosamoupravnijeh organa u eparhiji, da sva nepokretna imovina u eparhiji pošeduje zakonske dokaze o svojini, da su zdanja i imanja osigurana od požara i drugih elementarnijeh nepogoda;

6) izvršava i saopštava rješenja, naredbe i odluke Eparhijskoga savjeta i Mitropolijeskoga upravnoga odbora;

7) određuje dan izbora članova za Savjete crkvenijeh opština;

8) donosi odluke ili dostavlja pismeni zahtjev sa obrazloženjem višem organu o zaduživanju, otuđivanju, rashodovanju i uzimanju i davanju pod zakup imovine i otpisivanju potraživanja u eparhiji, u skladu sa čl. 81., stav 16., ovoga Ustava;

9) odobrava podizanje novijeh građevina i veće opravke u crkvenijem opštinama;

10) priprema izvještaje i predloge iz svojega djelokruga rada i dostavlja ih Eparhijskome savjetu;

11) izrađuje poslovnik o svojem radu i dostavlja ga Eparhijskome savjetu na odobrenje;

12) obavlja i druge poslove za koje bude zadužen od strane Mitropolijeskoga upravnoga odbora i Eparhijskoga savjeta.

4. EPARHIJSKI CRKVENI SUD

Član 142.

Eparhijski crkveni sud je vrhovna crkveno-sudska vlast u prvom stepenu u okviru jedne eparhije.

Član 143.

Eparhijski crkveni sud je stalan i sačinjavaju ga:

- 1) eparhijski arhijerej ili njegov zamjenik, kao predsjednik
- 2) dva svještena lica, koja imaju zamjenike, i
- 3) sekretar.

Članove Eparhijskoga crkvenoga suda imenuje i razrješava nadležni eparhijski arhijerej i o tome izvještava Sveti arhijerejski sinod.

Član 144.

Za članove Eparhijskoga crkvenoga suda, njihove zamjenike i sekretara mogu biti postavljena svještena lica koja su završila najmanje srednju bogoslovsku školu i imaju najmanje pet godina sudske, crkvenoprosvjete, crkvenoadministrativne ili parohijske službe. Prvijenstvo imaju kandidati sa višijem obrazovanjem a uz to su, po mogućnosti, i pravno obrazovani.

Član 145.

Odredbe iz čl. 96. i 98., ovog Ustava, koje se odnose na članove Velikoga crkvenoga suda, važe i za članove Eparhijskih crkvenijeh sudova.

Član 146.

Eparhijski crkveni sud donosi punovažne odluke u vijeću sastavljenom od predsjednika, odnosno njegovoga zamjenika, dva člana i sekretara.

U slučaju odsutnosti sekretara, predsjednik suda mjesto njega poziva sekretra eparhije.

Član 147.

Predsjednik i članovi Eparhijskoga crkvenoga suda pri odlučivanju, daju svoje mišljenje potpuno nezavisno.

Sud donosi odluku većinom glasova. Glasanje počinje od najmlađega člana suda.

Sekretar nema pravo glasa.

Član 148.

Eparhijski crkveni sud rješava o izuzeću članova suda, ako se radi do dva člana suda.

Ako se zahtijeva izuzeće više od dva člana suda, o izuzeću rješava Veliki crkveni sud.

Član 149.

Eparhijski crkveni sud u okviru svojijeh ovlašćenja:

- 1) rješava sukobe između sveštenika oba reda;
- 2) sudi krivice sveštenika oba reda;
- 3) sudi krivice vjernika, koje povlače isključenje iz crkvene zajednice na izvjesno vrijeme ili zanaovijek;
- 4) sudi sporove o valjanosti, poništenju i razvodu crkvenoga braka;
- 5) rješava sporove zbog parohijskih prihoda i zbog pokretne i nepokretne imovine koja je sveštenstvu dodijeljena na korišćenje;
- 6) raspisuje konkurse za popunjavanje upražnjenijeh parohija;
- 7) vodi brigu da se kancelarijski poslovi u tijelima i organima eparhije vode uredno i tačno;
- 8) vodi nadzor nad parohijskim sveštenstvom i arhijerejskijema namjesnicima;
- 9) saopštava i izvršava naredbe i odluke višijeh crkvenijeh sudskih vlasti;
- 10) vodi brigu o inventaru episkopije u slučajevima premještaja, penzionisanja ili smrti eparhijskoga arhijereja;
- 11) evidentira eventualne protivustavne radnje na svojem području i o tome izvještava Veliki crkveni sud i ovlašćenoga arhijereja;
- 12) podnosi godišnji izvještaj o svojem radu Velikome crkvenome sudu i eparhijskome arhijereju.

Član 150.

Eparhijski crkveni sud radi na osnovu pravila i propisa o sudskom postupku koje donosi Sveti arhijerejski sinod.

5. ARHIJEREJSKI NAMJESNIK

Član 151.

Svaka eparhija u okviru Crnogorske pravoslavne crkve je podijeljena na arhijerejska namjesništva, koja obuhvataju određeni broj parohija.

Na čelu svakojega namjesništva je arhijerejski namjesnik

Arhijerejski namjesnik može biti ono svješteno lice:

- 1) koje je završilo višu ili srednju bogoslovsku školu,
- 2) koje je svojom časnom crkvenom službom, uglednijem životom i predanijem radom na dobro Crkve i naroda steklo opšte uvažavanje,
- 3) koje je provelo najmanje pet godina u parohijskoj ili nekoj drugoj crkvenoj službi, a ima srednju bogoslovsku školu, odnosno tri godine, a ima višu bogoslovsku školu.

Član 152.

Arhijerejskoga namjesnika postavlja i razrješava eparhijski arhijerej.

Član 153.

Arhijerejskom namjesniku može se odrediti pomoćnik, svješteno lice, koje mu po potrebi pomaže u svijema parohijskijema i kancelarijskijema poslovima.

Pomoćnika arhijerejskoga namjesnika postavlja i razrješava eparhijski arhijerej.

Pomoćnik arhijerejskoga namjesnika ima svoju parohiju.

Član 154.

Arhijerejski namjesnik u okviru svojijeh ovlašćenja:

- 1) brine o čistoti i jačanju pravoslavne vjere, o pravilnome i redovnome propovijedanju, o religiozno-moralnome obrazovanju i vaspitanju vjernika u namjesništvu;
- 2) suzbije svako štetno djelovanje upereno protiv pravoslavlja i Crkve;
- 3) stara se o njegovanju i čuvanju crnogorskih narodnijeh običaja i crnogorske tradicije i suzbijanju štetnijeh pojava u narodu;
- 4) stara se o redovnome i pravilnome bogoslužanju;
- 5) stara se o redovnome snabdijevanju hramova potrebnijema stvarima;
- 6) stara se da svještenstvo obavlja dužnosti i vlada se kako to svještenički poziv zahtijeva i da među svještenicima vlada sloga i međusobna saradnja;
- 7) rješava nesuglasice i nesporazume između svještenika;
- 8) obilazi najmanje jednom godišnje sve parohije na teritoriji namjesništva i kontroliše rad

parohijskoga svještenstva, Savjeta crkvenijeh opština i Upravnijeh odbora crkvenijeh opština, pravi izvještaj o nađenome stanju, koji sa primjedbama i prijedlozima dostavlja eparhijskome arhijereju;

9) saopštava i izvršava sve odluke, rješenja i naredbe eparhijskoga arhijereja i eparhijskijeh vlasti;

10) daje područnijema svještenicima odsustvo do 7 dana u godini, o čemu izvještava eparhijskoga arhijereja, a za duža odsustva dostavlja molbu svještenika sa svojim mišljenjem eparhijskome arhijereju;

11) određuje privremene zamjenike odsutnijema, oboljelijema i umrljema parohijskijema svještenicima;

12) podnosi godišnji izvještaj sa svojim mišljenjem i prijedlozima eparhijskome arhijereju, o stanju hramova na području namjesništva, radu svještenika i svojem radu;

13) obavlja i druge poslove po zahtjevu eparhijskoga arhijereja i ovlašćenijeh eparhijskijeh vlasti.

Član 155.

Arhijerejski namjesnik može odsustvovati iz mjesta službovanja samo uz znanje i odobrenje eparhijskoga arhijereja, koji mu u tome slučaju određuje zamjenika.

6. PAROHIJSKI SVJEŠTENIK

Član 156.

Na čelu svake parohije nalazi se parohijski svještenik, koji obavezno živi u parohiji i bez znanja i odobrenja ovlašćenijeh crkvenijeh vlasti ne može se udaljiti iz mjesta službovanja.

Parohijski svještenik može biti privremeni i stalani, a jednoga i drugoga postavlja i razrješava eparhijski arhijerej.

Član 157.

Za privremenoga parohijskoga svještenika može biti postavljeno lice koje je završilo višu ili srednju bogoslovsku školu i koje nema nikakvijeh kanonskijeh smetnji za svještenički čin.

Za stalnoga parohijskoga svještenika postavlja se ono svješteno lice koje je provelo u svješteničkome ili đakonskome činu najmanje tri godine, položilo praktični ispit ili je od ovoga oslobođeno.

Član 158.

Popunjavanje parohije stalnijem parohijskijem svještenikom vrši se putem konkursa koji eparhijski arhijerej objavljuje u Službenome listu Crnogorske pravoslavne crkve.

Kandidati, sa uslovima iz prijedhodnoga člana, podnose potrebna dokumenta eparhijskome arhijereju uz prijavu.

Član 159.

Svještena lica sa višom bogoslovskom spremom imaju pravo da polažu praktični ispit za stalnoga

parohijskoga svještenika poslije dvije godine privremene parohijske ili đakonske službe.

Član 160.

Praktični ispit za stalnoga parohijskoga svještenika polaže se po pravilniku koji donosi Sveti arhijerejski sinod.

Od praktičnoga ispita oslobađaju se određena lica zavisno od poslova koje su do toga momenta obavljala i vremena provednoga na tijema poslovima, na osnovu uredbe donijete od strane Svetog arhijerejskog sinoda.

Član 161.

Parohijsku službu po pravilu vrše mirski svještenici. Ukoliko nema mirskih svještenika, eparhijski arhijerej može povjeriti opsluživanje parohije svještenomonasima, odnosno manastirskoj zajednici. Manastirima u tom slučaju pripadaju svi prilozi od tih parohija. Svještenomonahe koji opslužuju parohiju izdržavaju njihovi manastiri.

Član 162.

Ako ima više parohijskih svještenika pri jednome hramu, eparhijski arhijerej jednoga od njih postavlja za starješinu crkve, koji je ujedno i starješina parohijske kancelarije.

Član 163.

Stalnog parohijskoga svještenika, eparhijski arhijerej može razriješiti dužnosti ili premjestiti iz parohije samo na osnovu njegove molbe ili pristanka i po presudi ovlašćenoga Crkvenoga suda.

Privremenoga parohijskoga svještenika, eparhijski arhijerej može premjestiti iz parohije po potrebi službe.

Član 164.

Đakone može imati svakoja parohija.

Đakona obavezno imaju saborne crkve i one crkve koje je odredila eparhijska vlast.

Đakoni su obavezni pomagati parohijskome svješteniku ili starješini crkve u vođenju crkvene administracije i njemu su podčinjeni u službenome pogledu.

Član 165.

Đakoni se postavljaju na isti način kao i privremeni parohijski svještenici između onih lica koja imaju uslove iz člana 157.

Godine provedene u đakonskoj službi priznaju se kao godine provedene u parohijskoj službi.

Đakon pored primanja od crkve ima prihode i od učestvovanja kao drugi sveštenoslužitelj pri vjerskijema obredima.

Član 166.

Svakoji parohijski svještenik obavlja parohijske dužnosti i vodi svoje kancelarijske poslove samostalno a pod neposrednim je nadzorom starješine crkve i arhijerejskoga namjesnika.

Član 167.

Parohijski sveštenik treba da:

- 1) uzornijem ličnijem i porodičnijem životom služi kao primjer u parohiji;
- 2) redovno služi Svetu liturgiju i svakodnevno crkveno pravilo, vrši Svete tajne i svještene obrede u hramu i parohiji, po pravilima Svetijeh kanona, crkvenijeh zakona i propisa crkvenijeh vlasti;
- 3) objavljuje narodu u crkvi praznike koji se svetkuju i objašnjava njihov značaj;
- 4) se stara o dobrome redu, pobožnome i pravilnome čitanju i pojanju pri bogoslužanju;
- 5) se stara o nabavci i dobrome održavanju odeždi, bogoslužbenijeh knjiga i ostalijeh crkvenijeh stvari, održavanju i čuvanju osvećenijeh mjesta i crkvenijeh starina;
- 6) pošećuje vjernike radi davanja pastirskijeh pouka i upućivanja na hrišćanska dobročinstva;
- 7) se stara o čuvanju i njegovanju dobrijeh običaja, suzbijanju i odstranjivanju štetnijeh navika i poroka u narodu;
- 8) se stara o crkvenoj biblioteci;
- 9) izvršava na vrijeme odluke i naredbe pretpostavljenijeh vlasti;
- 10) tačno i redovno vodi knjige krštenijeh, predbračnijeh ispita, vjenčaniijeh, umrlijeh i druge zvanične knjige;
- 11) izdaje izvode i uvjerenja, bilo na zahtjev pojedinaca bilo po službenoj dužnosti;
- 12) uredno šilje godišnje izvještaje sa statističkijem podacima o stanju parohije, eprhijskome arhijereju;
- 13) vodi ljetopis parohije.

Član 168.

Mjesto stalnoga parohijskoga sveštenika upražuje se njegovijem prelaskom u drugu crkvenu službu, premještajem po molbi ili pristanku, osudom, gubitkom parohije, penzionisanjem i smrću.

Samovoljno napuštanje dužnosti parohijskoga sveštenika više od 15 dana, ili neprimanje dužnosti za 21 dan poslije postavljenja ili premještaja, povlači gubitak parohije.

7. SAVJET CRKVENE OPŠTINE

Član 169.

Savjet crkvene opštine je predstavništvo sveštenika i vjernika crkvene opštine u poslovima crkvene samouprave.

Šedište Savjeta crkvene opštine je u šedištu crkvene opštine.

Član 170.

Savjet crkvene opštine sačinjavaju:

- 1) svi parohijski sveštenici sa područja crkvene opštine,

2) određeni broj svjetovnijih lica.

Broj svjetovnijih lica je od 10 do 18, zavisno od veličine crkvene opštine, o čemu odluku donosi Eparhijski upravni odbor.

Član 171.

Za člana Savjeta crkvene opštine može biti izabran svaki dostojni punoljetni pravoslavni hrišćanin, koji ima crnogorsko državljanstvo i na području te crkvene opštine stanuje najmanje godinu dana.

Izbore za Savjet crkvene opštine zakazuje Eparhijski upravni odbor u parohijskome hramu.

Izborima rukovodi eparhijski sekretar.

Uz predviđeni broj članova Savjeta za tu crkvenu opštinu, vrši se i izbor njihovijeh zamjenika. Broj zamjenika je jednak polovini broja članova Savjeta.

Izbor se vrši pojedinačno. Prijedloge za članove Savjeta i njihove zamjenike, daju prisutna lica u hramu. Predloženo lice se mora izjasniti o kandidaturi. Ukoliko prihvata, pristupa se glasanju. Glasanje je javno, dizanjem ruku. Kandidat je izabran za člana Savjeta ili zamjenika, ukoliko za njega glasa više od polovine prisutnijeh.

Zapisnik o izborima vodi i potpisuje sekretar i dostavlja Eparhijskome upravnome odboru.

Član 172.

Novoizabrani članovi Savjeta crkvene opštine, pozivaju se odmah, nakon izbora, na osnivačku šednicu.

Šednicom rukovodi sekretar Eparhijskoga upravnoga odbora, do izbora predšednika Savjeta.

Članovi Savjeta predlažu kandidate za predšednika, potpredšednika i sekretara.

Izbor se vrši javnijem glasanjem pojedinačno. Predloženi kandidat za neku od funkcija iz prijedhodnoga stava je izabran ukoliko dobije većinu glasova prisutnijeh članova.

Ukoliko predloženi kandidat ne dobije većinu glasova, predlaže se novi kandidat i ponavlja glasanje.

Počasni predšednik Savjeta crkvene opštine je parohijski sveštenik, odnosno starješina crkve, ukoliko opština ima više parohija.

Zapisnik sa osnivačke šednice Savjeta vodi i potpisuje sekretar Eparhijskoga upravnoga odbora i dostavlja ga Eparhijskome upravnome odboru.

Član 173.

Savjet crkvene opštine bira se na 4 (četiri) godine, i sastaje se u sedištu crkvene opštine u redovno zasijedanje, najmanje dva puta godišnje.

U vanredno zasijedanje Savjet se saziva:

- 1) na osnovu zaključka Upravnoga odbora crkvene opštine,
- 2) na pismeni zahtijev uz obrazloženje najmanje 1/3 članova Savjeta, i
- 3) po naredbi Eparhijskoga upravnoga odbora.

U zadnja dva slučaja šednica se mora zakazati u roku od 30 dana.

Savjet crkvene opštine u redovno ili vanredno zasijedanje saziva predšednik.

Član 174.

Savjet crkvene opštine može punopravno zasijedati i odlučivati ako šednici prisustvuje više od polovine članova.

Odluke se donose većinom glasova prisutnijeh.

Član 175.

Savjet crkvene opštine:

1) donosi godišnji predračun prihoda i rashoda i završni račun crkvene opštine i dostavlja ih Eparhijskome upravnome odboru na odobrenje;

2) donosi odluke ili dostavlja pismeni zahtjev sa obrazloženjem, višem organu o zaduživanju, otuđivanju, rashodovanju, uzimanju i davanju pod zakup imovine i otpisivanju potraživanja u crkvenoj opštini u skladu sa članom 81., stav 16., ovoga Ustava;

3) donosi odluke o razrezu poreza na članove crkvene opštine;

4) odlučuje sa odobrenjem eparhijskijeh vlasti o prijedlozima Upravnoga odbora crkvene opštine u pogledu održavanja, obnavljanja i podizanja hramova, parohijskijeh domova i uopšte ustanova u skladu sa svojijema ovlašćenjima;

5) podnosi prijedloge, molbe i predstavke nadležnijema eparhijskijema vlastima o potrebama crkvene opštine;

6) stara se prema uputstvima i naređenjima višijeh crkvenijeh vlasti o izdržavanju parohijskijeh svještenika i parohija na svojem području.

Član 176.

Ako Savjet crkvene opštine ne obavlja svoju dužnost, ne izvršava naredbe pretpostavljene vlasti ili prekorači svoja ovlašćenja, kao i u slučajevima da se u njegovoj sredini pojavi takav nered koji bi ometao pravilan rad, Eparhijski upravni odbor po žalbi ili po zvaničnoj dužnosti, naređuje o tome istragu.

Eparhijski upravni odbor može isključiti krivce iz Savjeta crkvene opštine, kao i obustaviti rad Savjeta crkvene opštine i njegove poslove prenijeti na Upravni odbor crkvene opštine.

Ova privremena mjera traje sve dok se Eparhijski upravni odbor ne uvjeri da su ponovo uspostavljeni uslovi za normalan i pravilan rad Savjeta crkvene opštine.

Član 177.

U slučajevima kada je potrebno popuniti Savjet crkvene opštine do 1/3 od ukupnog broja članova, popuna se vrši neposredno na šednici Savjeta pod predsjedništvom lica koje odredi Eparhijski upravni odbor.

Član 178.

Služba u Savjetu crkvene opštine je počasna i obavlja se besplatno.

8. UPRAVNI ODBOR CRKVENE OPŠTINE

Član 179.

Upravni odbor crkvene opštine je izvršni organ Savjeta crkvene opštine.
Sedište upravnoga odbora je u sedištu crkvene opštine.

Član 180.

Broj članova Upravnog odbora crkvene opštine jednak je polovini broja članova Savjeta crkvene opštine.

Upravni odbor čine predsjednik i potpredsjednik Savjeta crkvene opštine, koji imaju iste funkcije i u Upravnome odboru, počasni predsjednik Savjeta crkvene opštine, i određeni broj svjetovnijeh lica. Broj svjetovnijeh lica zavisi od uslova datijeh u stavu 1., ovoga člana.

Svako svjetovno lice ima zamjenika.

Svjetovna lica i njihove zamjenike bira Savjet crkvene opštine, prema uslovima koji važe za izbor članova Savjeta.

Ukoliko je neko svjetovno lice ili njegov zamjenik član Savjeta crkvene opštine, ne može biti birano za člana Upravnoga odbora crkvene opštine.

Mandat članovima Upravnoga odbora crkvene opštine traje 4 (četiri) godine.

Član 181.

Upravni odbor crkvene opštine bira iz redova svojijeh članova, sekretara i blagajnika.

Član 182.

Upravni odbor crkvene opštine saziva predsjednik u redovno zasijedanje najmanje jednom u dva mjeseca.

Na zahtjev najmanje 1/3 članova odbora uz pismeno obrazloženje predsjednik je dužan sazvati vanrednu šednicu, najkasnije 20 dana od dana upućivanja zahtjeva.

Član 183.

Upravni odbor crkvene opštine može punopravno zasijedati i odlučivati ako šednici prisustvuje više od polovine članova.

Odluke se donose većinom glasova prisutnijeh članova.

Član 184.

Upravni odbor crkvene opštine:

- 1) čuva i štiti ugled i interese Crkve i crkvene opštine;
- 2) potpomaže crkvenu vlast u njenome religioznome i duhovnome radu, čuvanju i njegovanju dobrieh običaja i odstranjivanju štetnijeh navika i poroka u narodu;
- 3) izvršava odluke Savjeta crkvene opštine i naredbe pretpostavljenijeh crkvenijeh vlasti;
- 4) vrši popis pokretne i nepokretne imovine crkvene opštine, svake godine, i jedan primjerak dostavlja Eparhijskome upravnome odboru;

- 5) upravlja crkvenom imovinom i stara se o njenom unapređenju;
- 6) obezbjeđuje zakonske isprave o pravu svojine nad crkvenom nepokretnom imovinom i osigurava je od požara i drugih elementarnijih nepogoda;
- 7) stara se u sporazumu sa parohijskim svještenikom o nabavci potrebnijih sredstava za vršenje bogoslužnja;
- 8) stara se čuvanju i održavanju hramova, parohijskih domova i uopšte crkvenijeh ustanova koje na području crkvene opštine;
- 9) priprema predloge i predračun radova za gradnju novijeh ili obnovu postojećijeh hramova, parohijskih domova i drugih crkvenijeh zgrada na području crkvene opštine, i dostavlja ih Savjetu crkvene opštine i eparhijskijema vlastima na konačno odobrenje;
- 10) vodi brigu o urednom plaćanju poreza i drugih dažbina, koje su određene crkvenoj opštini;
- 11) najmanje jednom mjesečno, vrši kontrolu rada blagajnika;
- 12) sastavlja predračun rashoda i prihoda crkvene opštine kao i završni račun i dostavlja Savjetu crkvene opštine na dalji postupak;
- 13) dostavlja predloge, molbe i predstavke o potrebama crkvene opštine, višijem crkvenijem vlastima;
- 14) podnosi krajem svake godine Savjetu crkvene opštine izvještaje o svom radu;
- 15) stara se da suvišan novac ne leži u crkvenoj kasi, već da se koristi na najpogodniji način za interese Crkve.

Član 185.

Služba članova Upravnog odbora crkvene opštine je počasna i besplatna.

Član 186.

U poslovima administrativne i materijalne prirode sa članovima Upravnog odbora i Savjeta crkvene opštine, dužan je da saraduje parohijski svještenik.

Član 187.

Svaki član Upravnoga odbora i Savjeta crkvene opštine može biti na osnovu tužbe ili po zvaničnoj dužnosti isključen iz ovijeh organa, po odluci Eparhijskoga upravnoga odbora:

- 1) ako izgubi neki od uslova koji se ovim Ustavom predviđaju za članove tijejeh organa;
- 2) ako zanemari svoju dužnost i ne prisustvuje bez opravdanoga razloga na dvije uzastopne šednice organa čiji je član;
- 3) ako se ne pokorava naredbama starijih crkvenijeh vlasti i ometa izvršavanje punovažnijeh odluka.

Član 188.

Ukoliko Upravni odbor crkvene opštine zanemari svoje dužnosti, prekorači svoja ovlašćenja, ne izvršava naredbe i odluke višijeh crkvenijeh organa ili među njegovijem članovima vlada nered i razdor koji ometa normalan i pravilan rada, a Savjet crkvene opštine ne preduzme mjere za

otklanjanje tih nepravilnosti, Eparhijski upravni odbor ima pravo razriješiti Upravni odbor crkvene opštine i naimenovati privremeno povjereništvo.

Upravni odbor crkvene opštine i/ili Savjet crkvene opštine, mogu biti razriješeni od strane Eparhijskoga upravnoga odbora i umjesto njih imenovano privremeno povjereništvo i u slučaju da je broj članova u ovijema tijelima nedovoljan za njihov normalni rad.

Privremeno povjereništvo obavlja sve poslove organa mjesto kojega je naimenovano u crkvenoj opštini, do izbora novoga organa.

Eparhijski upravni odbor donosi odluku o raspuštanju Upravnoga odbora i/ili Savjeta crkvene opštine po službenoj dužnosti ili na osnovu zahtjeva parohijskoga svještenika, odnosno starješine crkve, koji dostavlja arhijerejskom namjesniku, a ovaj sa svojim mišljenjem Eparhijskome upravnome odboru.

Odluka Eparhijskoga upravnoga odbora po ovome pitanju je izvršna i protiv nje ne može se uložiti žalba.

9. MANASTIRSKA UPRAVA

Član 189.

Svaki svještenomohan i monah moraju pripadati zajednici nekog manastira.

Svještenomonasi i monasi crnogorskih pravoslavnih manastira pod neposrednim su nadzorom i upravom starješine manastira (arhimandrita ili igumana).

Svještenomonasi i monasi koji sa znanjem i odobrenjem eparhijskoga arhijereja vrše crkvenu službu i prebivaju izvan manastira, podčinjeni su arhijereju, ali vazda ostaju u duhovnoj zajednici sa manastirima i članovima manastirske zajednice. Ukoliko prijeđu u drugu eparhiju priključuju se nekome od tamošnjih manastira.

Eparhijski arhijerej je starješina i nadzornik svih manastira i manstirskih zajednica na području eparhije.

Član 190.

Manastirima u čijoj zajednici ima najmanje tri člana upravlja starješina manastira uz pomoć zajednice.

Član 191.

Starješina manastira je zastupnik, neposredna upravna i nadzorna vlast manastira i zajednice, čuvar crkvenih i manstirskih pravila i izvršilac naređenja ovlaštenih crkvenih vlasti.

Starješina manastira može imati zamjenika.

Član 192.

Starješinu manastira i zamjenika imenuje Eparhijski arhijerej na prijedlog manastirske zajednice ako ona ima više od četiri člana.

U manastirima koji imaju manje od četiri člana, manastirska zajednica ne daje prijedlog za starješinu i zamjenika, već ih Eparhijski arhijerej samostalno imenuje.

U slučaju potrebe Eparhijski arhijerej može imenovati privremenu starješinu, kojega razrješava

dužnosti u trenutku imenovanja stalnoga starješine.

Stalnoga starješinu manastira, eparhijski arhijerej može razriješava dužnosti ili premjestiti iz manastira samo na osnovu njegove molbe, pristanka ili po presudi ovlašćenoga crkvenoga suda.

Član 193.

Starješina manastira sa zajednicom dužan je ponašati se i raditi u skladu sa pravilima manastirskoga života.

Pravila unutrašnjega i spoljašnjega manastirskoga života, donosi Svet arhijerejski sinod, posebnom odlukom.

IV. PROIZVODNO-USLUŽNE I DRUGE DJELATNOSTI

Član 194.

Radi zadovoljenja crkvenijeh i drugijeh potreba (crkava, manastira, svještenstva i vjernika) svijećama, crkvenijem sasudama, knjigama i drugim, Mitropolijski savjet donosi odluku o osnivanju, pri Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi preduzeća i ustanova za proizvodno-uslužne i druge djelatnosti .

Osim navedenoga u stavu 1., ovoga člana, ove djelatnosti imaju za cilj poboljšavanje materijale situacije i stvaranje uslova za samoizdržavanje Crnogorske pravoslavne crkve.

Član 195.

Oragnizaciju preduzeća i ustanova iz predhodnoga člana sa sistematizacijom poslova i radnijeh zadataka, donosi Mitropolijski upravni odbor.

Mitropolijski upravni odbor priprema potrebnu dokumentaciju da bi preduzeća i ustanove mogle biti registrovane kod ovlašćenijeh državnijeh organa.

Mitropolijski upravni odbor raspisuje konkurse za prijem u radni odnos neophodnijeh radnika i vrši izbor po konkursu.

Član 196.

Nadzor i kontrolu nad ustanovama i preduzećima za proizvodno-uslužnu i druge djelatnosti obavlja Mitropolijski upravni odbor.

V. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 197.

Organizovanje tijela i organa Crnogorske pravoslavne crkve, predviđenijeh Ustavom, izvršiti najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja Ustava na snagu.

Za poslove iz prijedhodnoga stava zadužen je Mitropolijski upravni odbor.

Član 198.

Izmjene i dopune Ustava vrši Mitropolijski savjet na zahtjev najmanje 2/3 članova Savjeta ili na prijedlog i zahtjev Svetoga arhijerejskoga sinoda.

Član 199.

Stupanjem na snagu Ustava, prestaju da važe svi zakoni, uredbe i propisi koji su mu u suprotnosti.

Član 200.

Ustav stupa na snagu 15 dana od dana objavljivanja.